

**МИГРАНТСКОТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО
ПРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ****проф. д-р Никола Аврейски***Университет по библиотекознание и информационни технологии – София***THE MIGRANT CHALLENGE BEFORE THE EUROPEAN UNION****Prof. Dr. Nikola Avreyski***University of Library Science and Information Technologies – Sofia*

Abstract: *The report analyzes the migratory wave of recent years, composed mainly of young Muslims, as a fateful challenge to the European Union. The dangerous consequences of imposing the concept of multiculturalism, the lack of an effective model of integration policy towards the Muslim communities, and the pursuit of Western values as universal, have been shown.*

Key words: *migration, European Union, multiculturalism, Western values.*

Преселването в чужбина получава широки размери още през XIX в., но миграционните процеси видимо се интензифицираха с неумолимо развиващата се глобализация. През годините на Студената война те бяха поставени в идеологически рамки, продиктувани от тоталното противопоставяне между Запада и Изтока, което позволяваше да бъдат овладявани по-лесно. С края на Студената война не само отпадна „желязната завеса“, но и основното противоречие на съвременната епоха се пренесе между богатия Север и бедния Юг. Тази нова световна реалност промени посоките на миграционните потоци, като основен стана пътят от бедните развиващи се страни към заможните държави. Проблемът е далеч по-сложен в сравнение с миналото. Преобладаващата част от мигрантите са вече част от други цивилизации и култури, като при това най-често произхожда от най-ниско образованите и маргинализираните слоеве от населението, което прави изключително трудно тяхното адаптиране към новата им социална среда в страната-приемник.

Стандартите на ООН и на Международната организация на труда определят като мигранти лицата, които пристигат в чужда страна с намерение да останат и живеят в нея повече от една година.

Европа, която до близкото минало бе преди всичко традиционен източник на миграционни потоци, насочени към външния за нея свят, през последните десетилетия бе поставена под силен натиск на мигранти. След Студената война Европейският съюз (ЕС) се превърна в нов глобален притегателен център за мигранти, което откря мигрантския въпрос като ключов икономически, социален, цивилизационен и политически проблем.

Миграцията в ЕС откроява няколко основни потока: 1) от новите към старите държави-членки на Съюза, причиняваща намаление на заплатите и увеличение на безработицата в страните-приемници; 2) от други европейски държави – поради войни, конфликти, икономически трудности, ниско качество на живота и утвърждаване на правото на свободно пътуване; 3) от Африка през Средиземно море; 4) от Азия през Турция; 5) от други части на света.

Прогнозите за мигриране на над 15 млн. източноевропейци в Западна Европа след Студената война не се оправдаха (цифрата се оказа в пъти по-малка), но се събд-наха очакванията за негативни реакции на местното население спрямо по-нататъшно-то разширяване на Съюза. Разширяването на ЕС, особено приемането на България и Румъния през 2007 г., изправи Европа и пред ромския проблем, позабравен след тяхното прогонване от там през XV-XVI в. – значителна част от 12-те млн. роми на Стария свят решиха да опитат късмета си в проспериращите западноевропейски дър-жави и шокираха местната общественост с традиционния си чергарски начин на жи-вот и твърде съмнителните източници на своето съществуване.

Макар да е законово регулирана и системно наблюдавана, определени проблеми създава легалната миграция от неевропейски държави, включваща постоянно преби-ваващи, дългосрочно пребиваващи и бежанци. Местните граждани поемат с данъците си значителна част от тежестите по включването на легалните мигранти в програми за социално подпомагане, за здравно обслужване и за образование. А икономически активната легална миграция поражда напрежения в пазара на труда и в данъчно-осигурителната система на приемащата страна. Всичко това крие рискове за възник-ване на социални конфликти с етно-религиозен оттенък.

Особено проблемна е нелегалната миграция, включваща влезлите легално, но о-станали нелегално, влезлите и останали легално, но работещи нелегално, както и влез-лите нелегално в дадена страна. Нелегалната миграция е най-често доброволна, но част от нея се състои от жертви на трафика на хора с цел трудова и сексуална експлоатация. Нелегалните мигранти се включват в „сивата“ и в „черната“ икономика, извършвайки забранени от националното законодателство дейности. Чрез корупционни практики те успяват да се домогнат до нерегистрирана заетост. Непрекъснатото разкриване в публичното пространство на факти за това формира обществена нагласа към чужденците като нарушители на закона и създава благоприятна среда за разпро-странение на ксенофобски настроения, нагнетявани от крайно десни партии и движения.

Миграционните движения от изток на запад и от юг на север оформиха след края на Студената война мощни потоци, които породиха сериозни социално-икономичес-ки проблеми в ЕС, създадоха рискове за неговата стабилност, сигурност и правов ред, като събудиха и основателна тревога за опасността от разрушаване на националната и европейската идентичност.[6, с. 65 сл.] Няма съмнение, че бежанските вълни на все нови и нови мигранти мюсюлмани се превърна в най-голямото предизвикателство пред Обединена Европа за цялото време на нейното съществуване.

Сегашната мигрантска криза има съдбоносен характер, който не може да бъде разбран без анализ на предшестващия национален и общоевропейски опит. Шества-щите сега в европейското общество настроения спрямо прииждащите мигранти и бе-жанци, предимно мюсюлмани, се основават върху уроците от миналото, които са най-уважаваните учителки на живота. Внимание заслужават някои особено характерни примери за неубедително решаване на проблема с мюсюлманите в отделни европейски държави и тежките последици за съответната страна, пък и за Европа, като цяло.

Отказът на католическа Европа да помогне на православна Византия, за да устои на османската инвазия имаше непоправими последици: мостовата част от Югоизточ-на Европа, заедно със стратегическите Проливи, попаднаха в ръцете на турците мюсюлмани, а от християни албанците бяха превърнати в мюсюлмани и най-активни крепители на османското господство над балканските християнски народи. Днес мюсюлманска Турция и мюсюлманска Албания са в състава на Организацията за ислямско сътрудничество и сред най-активните ѝ членки.

Босненското княжество и Херцогство Херцеговина бяха средновековни хрис-тиянски държави. В началото на 60-те години на XX в. югославският ръководител

маршал Йосиф Броз Тито призна наличието на „мюсюлманска нация“ в съставната република Босна и Херцеговина, за да впечатли Движението на необвързаните държави, в което преобладаващата част от участниците бяха мюсюлмански държави. Днес бошняците мюсюлмани са 60 процента от населението, контролират по-голямата част от територията на страната и са обладани от амбицията да създадат интегрирана мюсюлманска република.

От същинска лолка на християнска Сърбия Косово беше ислямизирано, откъснато от страната и превърнато в ключов елемент на стратегията за обединяване на албанците мюсюлмани на Балканите.

Македония прие работници мюсюлмани от всички краища на Югославия за възстановяване на Скопие след земетресението от 1963 г., през 1994 г. президентът Киро Глигоров даде македонско гражданство на около 167 хил. албанци мюсюлмани срещу обещанието да го подкрепят на изборите, а през 1999 г. Македония прие около 500 хил. косовски албанци мюсюлмани, за да им спаси живота, около 100 хил. от които останаха в Македония и след регулирането на конфликта в Косово. Днес албанците, заедно с турците, торбешите (славяни, изповядващи исляма) и ислямизирани цигани, са над 40 процента от населението на страната, ръководени са от радикализирани лидери, които взривиха Македония отвътре и неотклонно водят мюсюлманите към нейното кантонизиране и федерализиране, поставящи под въпрос и териториалната ѝ цялост.

В една от съчредителките на първите Европейски общности – Холандия, през 60-те години на XX в. имаше само 5 джамии, сега са 453.

Огромни мюсюлмански квартали изникнаха в много големи градове на страните в Западна Европа, включително в мегаполисите Париж, Лондон и Брюксел. Те са почти непристъпни за държавните институции „държави в държавата“, които напоследък си спечелиха славата на „развъдници на терористи“. Вече са и толкова многолюдни, че от началото на XXI в. най-често срещаното име на новородени деца в Лондон и в Брюксел е Мохамед, а Лондон, Ротердам и редица други западноевропейски градове имат за кметове мюсюлмани.

Както се вижда, опитът от миналото на европейските държави е доста богат на примери, показващи какви печални резултати за етнорелигиозната ситуация в страната, териториалната ѝ цялост и нейния суверенитет могат да имат недобре обмислени, късогледни или наложени от външни сили решения на държавните елити.

Растящият с времето страх сред европейските граждани се дължи още на бурно нарастващия относителен дял на мюсюлманите в Обединена Европа. Ако в началото на 50-те години на XX в. в Европейската общност имаше по-малко от 0.5 млн. мюсюлмани, като резултат от приемането на нови държави в Общността, постоянно прииждащите в Европа нови мюсюлмани и демографския бум на мюсюлманските общности на фона на демографския срив на християнските общности, към настоящия момент броят им надминава 20 млн., като тенденцията е към по-нататъшното му нарастване. И то при положение, че в ЕС все още не е приета нито една мюсюлманска държава.

Друг източник на европейски опасения е безспорният процес на капсулиране на мюсюлманските общности в Обединена Европа. За разлика от почти всички други малцинства, мюсюлманите се доказаха като недисперсна общност. Огромната част от тях предпочита да се установява в места, където мюсюлманите съставляват локално мнозинство или поне имат потенциална възможност да образуват местно мнозинство. Социалните им контакти до голяма степен се ограничаваха в рамките на тези локални мнозинства, които се превърнаха в основен регулатор на отношенията в тях и в ревностен пазител на мюсюлманските ценности и традиции. Стигна се до полулегално

конструиране на нов тип мигрантски общности и поява на напрежение в отношенията между местните мюсюлмански мнозинства, от една страна, и националното мнозинство, от друга. В началото на XXI в. напреженията нееднократно ескалираха в размирици и уллични стълкновения между мигранти и силите на реда в редица държави членки на ЕС, взели в някои случаи и човешки жертви.

Налице е и друго опасение. Мюсюлманските локални мнозинства в Обединена Европа продължаваха да се разрастват най-вече по пътя на незаконната миграция, която се превърна в изключително сериозен проблем и поради връзката ѝ с престъпността и тероризма. При сравнително нисък риск от нелегалния трафик на хора продължаваха да се печелят милиарди евра, които се реинвестираха в други сфери на организираната престъпна дейност. Проблемът се усложни със създаването на Шенгенското пространство, дало неограничени възможности на мигрантите, включително ангажираните в престъпни дейности, за свободно придвижване и установяване в територията на европейските държави участнички в Шенгенските споразумения.

Съзнавайки донякъде важноста и сложеноста на очертаващото се голямо предизвикателство пред европейската интеграция, Обединена Европа хвърляше значителни усилия и огромни средства за интегрирането на мюсюлманските малцинствени общности. Те обаче имаха най-често ефекта на „наливане на вода в пясък“.

За провала на интегрирането на мюсюлманите в ЕС вина имат и европейските лидери. Ангажирането на ЕС и на неговите държави с американската геополитическа стратегия в Близкия изток и в Северна Африка имаше много тежка последица. Живещите в Европа мюсюлмани не само не бяха интегрирани. От началото на XXI в. започна обратен на дългоочакваната интеграция процес – на тяхното отчуждаване от европейската страна, в която са се установили и от европейската цивилизация въобще. Европейският съюз допусна и друго прегрешение към ислямския свят, което се превърна в негов постоянен дразнител срещу „богохулните европейци“. Странната европейска мода да се забавляваме с карикатури на пророка Мохамед беше открита през 2003 г. в Дания. Въпреки масовите протести в целия ислямски свят, тогавашният ѝ премиер Андерс Фог Расмусен заяви, че това е израз на свободата на изразяване, за което впоследствие бе възнаграден с поста генерален секретар на НАТО (2009-2014 г.). Печатането на карикатури на Мохамед се утвърди като системна практика във Франция, като лидерска роля изигра сатиричното списание „Шарли ебдо“. Така в съзнанието на значителни и локално концентрирани на нашия континент мюсюлмански маси започна да се загнездва омразата към „покварена християнска Европа“. В резултат от тези две фатални грешки на ЕС мюсюлманските общности в Европа видяха спасение в собствената си самомаргинализация. Нежеланието на мюсюлманите да се интегрират в европейската християнска цивилизация стана очевидно в началото на XXI в., когато станахме свидетели как мигранти мюсюлмани, установили се в Европа, участваха в терористичените атаки над Ню Йорк и Вашингтон през 2001 г., както и на участие на трето поколение образовани европейски мюсюлмани от заможни семейства в последвалите подобни атентати в самата Европа.

Камбаната на тревогата би още през 90-те години на XX в. популярната италианска журналистка Ориана Фалачи – първият европейски интелектуалец, неуморно доказващ, че Европа вече е „обсадена Троя“ и се превръща в „Евразия“.[8] Гласът на Фалачи получи мощна подкрепа от харвардския проф. Самюъл Хънтингтън, който посочи като една от най-опасните грешки на Запада насаждането на „мултикултуризъм у дома“[11, с. 462; 10]. В самото начало на XXI в. най-известният специалист в областта на генезиса на насилията и конфликтологията – заслужилният професор в американския Университет на Мериленд Тед-Робърт Гър, наблюдавал от 1985 г. 275

малцинства във всички континенти на света, отреди специално място на „рисквите малцинства“. Като най-рискови в Европа Гър определи афрокарибите и азиатците във Великобритания, мюсюлманите мигранти във Франция, турците в Германия и чуждестранните работници в Швейцария [2, с. 302-307].

Така в началото на XXI в. чувствителността на европейците към разрастващите се мюсюлмански общности в Стария свят се изостри още повече. Не поради дефицит на толерантност към „Другия“ – в стремежа си към утвърждаване на толерантността след Студената война европейската обществена мисъл се отказа от традиционното разбиране за „етническа нация“ и се преориентира към лансираната от германския философ Юрген Хабермас постановка за „гражданска нация“, разбрана като „конституционен патриотизъм“, т. е. като върност към общност на оправомощени граждани [12; 9, с. 104-112; 1, с. 111]. Изострената чувствителност на европейците произтичаше от загриженост за съдбата на своята християнска цивилизация. Макар днес Европа да изглежда единствения континент, издигнал се над религиозната универсалност и превърнал се в единственото светско място на света, тя продължава да държи на християнството. То заема фундаментално място в цялата структура на всяка национална идентичност в страните, съставляващи Обединена Европа. Освен това, европейската мегаидентичност, доколкото я има, се крепи на три мощни стълба: древноелинската култура, античното римско право и средновековното християнство, макар и разбирано не толкова като религия, колкото като система от морални ценности.

Постепенно сред европейските народи се загнезди убеждението, че скоро положението ще стане взривоопасно и че заклинанията в толерантност няма да са в състояние да избегнат катастрофата. Това доведе в някои европейски държави до наложени от гражданските общества мерки. Въз основа на национален референдум през 2009 г. Швейцария забрани издигането на минарета, а през 2010 г. Белгия въведе забрана за носене на обществени места на традиционната за мюсюлманките дреха бурка (примерът ѝ беше последван от Франция).

Европейските лидери сякаш се бяха отрезвили. Те отказаха да впишат думата „малцинства“ в адаптираната през 2007 г. Харта за правата в ЕС. В публична реч от 2010 г. германският канцлер Ангела Меркел призна, че мултикултурният модел се е провалил. През 2011 г. британският премиер Дейвид Камерън констатира, че дългогодишните политики на мултикултурализъм са провал и изрази съжаление, че през всичките тези години различните културни общности са били насърчавани да водят свой отделен живот, различен от националния. През същата година френският президент Никола Саркози заяви: „Мултикултурализмът се провали (...) Общество, в което общностите съществуват редом една до друга, не ни трябва.“ [7, с. 564-566] Подобно изявление направи и премиерът на Италия Силвио Берлускони.

Но по-нататъшните действия на тези европейски лидери показаха, че техните изявления са били по-скоро заиграване с електората и че не са извлечени необходимите поуки от провала на мултикултурализма. Въпреки откритите възражения на много европейски лидери, Меркел едностранно загърби Дъблинския регламент на ЕС и покани мигрантите в Германия (5 септември 2015 г.), аргументирайки това с илюзорния аргумент, че политиката се основавала на „ценности“ (алфата на теорията на политиката е, че тя е била, е и ще си остане „царство на интересите“). Това предизвика буря от негодувание сред държавите от Обединена Европа. Характерна бе реакцията на номинираната за министър на отбраната на Полша Антони Мацеревич: „Ангела Меркел покани тези хора в Германия. А последиците от нейното безгрижие сега трябва да носят останалите европейци.“ Още по-остро недоволство от решението на Меркел се надигна в самата Германия, не само в новосъздадената ПЕГИДА и в

опозиционните политически сили, но и сред коалиционните ѝ партньори, дори в собствената ѝ партия. Когато под напора на растящото недоволство Меркел реши да се върне към прилагане на Дъблинския регламент (октомври 2015 г.), изтръгнаха държавите, които щяха да се окажат потърпевши от това. „Ще стане страшно“, беше лаконичният, но много характерен за настроенията в държавите от южния пояс на ЕС коментар на българския премиер Бойко Борисов.

Със съпротивата в европейското общество срещу широко отваряне на границите на ЕС за мигрантите мюсюлмани се солидаризира десноцентристският премиер на Словакия Роберт Фицо, изтъквайки, че това „застрашава християнските ценности на Европа“. Още по-категоричен бе унгарският му колега – консерваторът Виктор Орбан: „Тече съвременна масова миграция (...) която би могла да промени облика на европейската цивилизация (...) Ако това се случи, то ще е необратимо (...) Ако направим грешка сега, ще бъде завинаги.“ Чешкият президент Милош Земан заяви: „Вярвам, че мигрантската криза е резултат на организирана инвазия.“ Откровено против се обяви и бившият полски президент Лех Валенса с два аргумента: опитът показва, че „мюсюлманите не се интегрират в Европа“; те „ще обезглавяват и в Европа“, както са го правили в своите страни.

На челно място в европейското публично пространство бе поставен резонният въпрос: Кой предизвика и постоянно поддържа тази мощна вълна от мигранти мюсюлмани към Европа и с каква цел? Ясно е, че ако Северна Африка и Близкият изток не бяха дестабилизирани, това нямаше изобщо да се случи. Но кой ги дестабилизира? Едва ли днес има обективен анализатор, който да не констатира дестабилизиращата стратегия на САЩ в тези региони с двукратна цел да ги постави под свой контрол и да предизвика мигрантски натиск върху Европа. Като средства бяха използвани войни срещу мюсюлмански държави в тези региони (Афганистан, Ирак, Либия и Сирия), разпознати като войни за ресурси[4], започнатата през 2010 г. т. нар. „Арабска пролет“, обхванала Тунис, Египет, Либия, Мароко, Йемен, Сирия и други северноафрикански страни – една адаптация на т. нар. „цветни революции“ за износ на демокрация [3], активната дейност в страните от Близкия изток и от Северна Африка сред готвещите се да мигрират на радиостанциите „Свободна Азия“ и „Свободна Европа“, ситуираната в САЩ международна правозащитна организация „Хюман райтс уоч“, Соросовата Фондация „Отворено общество“ и маса други щатски неправителствени организации, които не само помагат на бежанците, но очевидно и ги направляват. Американската съпричастност към нахлуващите в Европа нелегални мигранти личи особено ясно от целенасочената и мощна медийна кампания, показваща бежанците само в положителна светлина. В опитите да бъде склонена Европа да приема с отворени обятия нахлуващите стотици хиляди нелегални мигранти бяха включени и европейските атлантици. Едни сипеха обвинения срещу европейците за „дефицит на състрадание“ към бежанците (Иван Кръстев). Други открито призоваваха ЕС „да помисли за намиране на работа на бежанците“ (Надежда Нейнски). Трети стигнаха до там да твърдят, че „мигрантите са единствения шанс на застаряващите европейски общества и техните икономики“ (Кай Кюстнер). Мнозина пледират да се организира училищно образование за мигрантските деца. Подтекстът на всички тези дирижирани отвън плодоарии е един и същ: да бъдат приемани всички прииждащи от Близкия изток и от Северна Африка мигранти, като им бъдат осигурени всички възможности за трайно оставане в Европа.

Поставен беше и друг важен въпрос: Защо сега, когато по почти всеобщо мнение милионната нелегална мигрантска „армия“ от млади мюсюлмани се превърна в рисковото предизвикателство пред европейската сигурност, НАТО се спотаява? Германското издание „Дойче Виртшафтснахрихтен“ писа: „Кризата с бежанците в Европа

премина всички възможни граници (...) Докато европейските държави се мъчат пряко сили, НАТО не прави нищо за разрешаване на проблема, макар да разполага с всички необходими ресурси (...) Кризата с бежанците изправи безопасността на Европа на ръба на колапса, но НАТО се прави, че нищо не става.” Медията зададе директно и въпроса: „С какво се занимава НАТО, която получава финансиране от европейските данъкоплатци?” Всъщност, отговорите на поставените въпроси не са толкова трудни. Северноатлантическият пакт бездейства пред погледа на разтърсващата ЕС криза с мигрантите мюсюлмани, защото изпълнява волята на своя господар. Вместо с основния реален проблем на европейската сигурност, НАТО с усърдие, сравнимо с времето на Студената война, провежда военни учения, създава свои щабове в източно-европейските си държави членки, засилва военното си „присъствие” в източните предели на своята зона на сигурност, опитва се да включи в своите редици раздиращата се от противоречия Украйна и съзнателно да вбие клин между ЕС и Русия. Иначе казано, да създава несигурност в Европа.

Възникна и въпросът: Не е ли време ЕС и съставляващите го държави да преосмислят цялостния си подход към мюсюлманския свят, за да бъде скъсано с всякакви остатъци от имперската практика на прибягване до сила, грубо погазване на националния суверенитет, насилствено поставяне на „свои” правителства, съзнателно дестабилизиране на държави и цели региони с користната цел за установяване на контрол върху природните им ресурси? Иначе казано: Не е ли време да вникнем в своевременното предупреждение на проф. Самюъл Хънтингтън, че „западната убеденост в универсалността на западната култура страда от три недостатъка: тя е погрешна, тя е безнравствена, тя е опасна” [11, с. 450]? И да си дадем сметка колко прав беше той, когато още през 90-те години на XX в. проникновено усети, че „универсалистките претенции на Запада все повече го въвлечат в конфликт с други цивилизации” [11, с. 21].

Заклещването на ЕС в мигрантската клопка започна да избистря съзнанието на някои общоевропейски лидери. Първият, който има доблестта открито да признае допуснатата грешка, бе френският президент Франсоа Оланд, заявил на 7 октомври 2015 г. пред Европейския парламент: „Европа разбра със закъснение, че трагедиите в Близкия изток и Африка ще имат последици за нея.” Зад това свенливо и твърде общо признание може да бъде разчетено известно съжаление за европейската подкрепа, неизменно давана на американските авантюри в посочените от Оланд региони от края на 2001 г. насам. Най-вече на възторжената европейска подкрепа на т. нар. „Арабска пролет”, най-горещ фен на която беше именно Франция на Оланд.

Мигрантската криза помогна на ЕС да осъзнае необходимостта от истински европейски политически съюз и от обща европейска отбрана. Европейските данъкоплатци с основание се питат: Защо ЕС похарчи само за няколко години над 17 млрд. евро за мигрантите (в изпълнение на договореностите с Турция и с африканските държави, както и за издръжката на мигрантите в ЕС), а не иска да инвестира в създаването на една боеспособна, добре въоръжена и високо технологична единна Европейска армия, за която по изчисления на военни експерти [5, с. 144] са необходими около 80 млрд. евро? В тази обстановка през 2017 г. ЕС взе принципно решение за даване ход на Постоянно структурирано сътрудничество в областта на отбраната и 25 от неговите държави подписаха документ, залагащ устоите на Европейски отбранителен съюз, по силата на който бяха създадени Постоянен военен щаб и Звено за координация при цивилни операции.

Ако трябва да се очертаят досегашните резултати от мигрантската криза на ЕС, следва най-напред да се констатира оформящият се консенсус в европейското общество за това, че установилите се, нахлулите и постоянно прииждащите все още десетки хиляди нелегални мигранти мюсюлмани представляват реална опасност за раз-

граждане на европейската цивилизация и за унищожаване на европейския културен код, за сигурността, стабилността и просперитета на Европа.

На интеграционно равнище резултатите са неутешителни. Изправена пред най-голямото предизвикателство в своето 67-годишно развитие, Обединена Европа изглежда беззащитна, потънала в излезли наяве дълбоки противоречия, обърквана, оставена на самотек. „Европейската мечта“ неочаквано бързо помръкна. Създаде се впечатление, че Европа като че ли е обърнала посоката от интегрална Европа към Европа на нациите. Обединена Европа сякаш се троши на парчета.

Вместо уверено да водят европейския кораб в бурното море, лидерите ни са изпаднали в униние, паника и бездействие, разчитайки външни на Европа сили да им свършат работата.

Големият проблем, пред който е изправен ЕС в наши дни, е кой от известните модели на миграционна политика да бъде прилаган: асимилационният, насочен към прекъсване на връзките с културата на произход и интегриране в приемащата нация (характерен за САЩ); диференциалното изключване, предполагащо селективно приемане на мигранти само там, където има незадоволително търсене на пазара на труда (типичен за Великобритания); или транснационалният, стимулиращ прекъсването на връзките с изпращащата страна, без да се пречи на съхраняването на старата идентичност. Последният модел, прилаган от ЕС, на практика създава двойствен мигрантски статус: социална принадлежност към приемащата страна, а културна – към изпращащата. Освен това не отчита в достатъчна степен европейския опит, който не оставя съмнение, че дошлите мюсюлмани имат многостепенна идентичност: на първо място те се самоидентифицират като мюсюлмани; на второ – като араби, африканци и прочее; на трето – като афганистанци, сирийци, мароканци и т. н.; и едва на последно място – като граждани на европейската страна, в която са се установили. И игнорира печалния факт, че в условията на кризи винаги надделяваше оригиналната идентичност. Съпоставянето и оценяването на прилаганите модели на миграционна политика открояват предимствата на британския модел и макар Великобритания да е в процес на напускане на ЕС, благоразумието налага Съюзът да се преориентира към прилагане именно на нейния подход в решаването на тежкия мигрантски проблем.

Литература:

1. **Бонаци, Т.** Гражданска нация и етническа нация. – В: Общности и идентичности. София, 1998.
2. **Гър, Т.-Р.** Народи срещу държави. Рискови малцинства през новия век. София, 2002.
3. **Карпович, О., А. Манойло.** Теория и практика демонтажа современных политических режимов. Москва, 2015.
4. **Клер, М.** Война за ресурси. Новият облик на световния конфликт. София, 2003.
5. **Мечков, И.** Европейският съюз без единна армия няма перспектива. – В: Европейският съюз, България и конфликтите на 21 век. София, 2018.
6. **Нончев, А.** Икономическа имиграция и национална идентичност. – В: България – 100 години юридически суверенна държава. Т. 1. София, 2010.
7. **Паскалевски, С.** Глобалистският мит, надежди и прозрения (Аспекти на интеграцията културен диалог). – В: Мултикултурният човек. Т. 2. София, 2016.
8. **Фалачи, О.** Корените на омразата. Моята истина за исляма. София, 2016.
9. **Хабермас, Ю.** Постнационалната констелация. Политически есета. София, 2004.
10. **Хънтигтън, С.** Кои сме ние? Предизвикателствата пред националната идентичност на Америка. София, 2005.
11. **Хънтигтън, С.** Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред. София, 2000.
12. **Habermas, J.** Staatsbürgergesellschaft und nationale Identität. St Gallen, 1991.